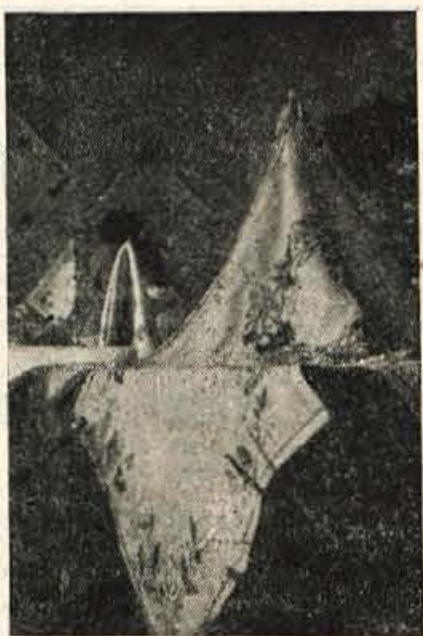

AKTUALNO VPRAŠANJE

Razgovori z gospodinjami in lastne izkušnje so me navedle k temu, da spregovorim o nekaterih pomanjkljivostih v kranjskih trgovinah.

Nedavno tega se je dogodilo, da tri tedne niso v nobeni kranjski trgovini imeli gumbov za plašče. Kdor jih je hotel imeti, je moral ponje v Ljubljano in njihova cena je na ta način mimogrede poskočila za 240 dinarjev (toliko namreč stane avtobusna vožnja do Ljubljane in nazaj). Marsikdaj se tudi zgodi, da nikjer ne dobiš svilenega sukanca v zaželeni barvi. Zenske nadalje zelo pogrešajo raztegljivih nogavic, za

katere vsak dan prejmeš v trgovinah enak odgovor: »Ninamo, pridite drugič.« Če se zelo razburis, se celo najde kak par. Se marsikakšen predmet široke potrošnje, ki ga v kranjskih trgovinah ni, bi lahko našli. Tako je na pr. letos pozimi za lep čas zmanjkalo električnih peči, izolirnih vrvic itd. Za vse to verjetno ni kriva samo trgovina, čeprav se potrošniki obregajo najprej ob njo. Marsikdaj utegne biti vzrok za pomanjkanje določenega blaga v industriji. Primer z gumbi pa nas opozarja na nezadostno gibčnost trgovine. Je to morda deloma tudi posledica še neustreznega nagrajevanja? Trgovci sami bodo znali na to prav gotovo boljše odgovoriti. J. O.

DNEVNI REDI KOT STRAŠILA

Dolgo rajdo, po 20 in še več točk, obsegajo dnevni redi zasedanj nekaterih delavskih svetov. Vzrokov je več. Številni problemi pritiskajo na delavske svete s svojo dnevno, tekočo aktualnostjo. Mnogo točk po nepotrebnem potiskajo v dnevne redne zasedani delavskih svetov zakonski predpisi. Razen tega se dnevni redi včasih razvlečejo zato, ker so zasedanja nekaterih delavskih svetov prepredkomna ter se problemi, o katerih mora sklepati delavski svet, potem nakopičiti.

Tako pride do zasedanj, ki trajajo ubijajoče dolgo, ki so dolgočasna in običajna — neplodna. Ljudje se jih neradi udeležujejo, ker čutijo, da gre zgolj za dolgočasne formalnosti. V tem tiči bržkone precejšen vzrok za to, da na takih sejah udeležba ni polnoštevna. Zlasti pa je pomembno to, da razprave na zasedanjih, kjer je dnevni red preobsežen, niso in skoraj ne morejo biti kvalitetne, ker člani delavskega sveta ne morejo proučiti vseh problemov in molčijo, ker nočejo zasedanja še podaljševati. Sklepe sprejemajo z mehaničnim dviganjem rok, ne da bi večkrat natančneje doumeli, zakaj pravzaprav glasujejo, oziroma kaj ta in ta sklep pomeni za gospodarjenje v podjetju. V takih primerih se zanašajo na to, da vodilni uslužbenec, ki so te predloge pripravili, že vedo, kako se stvari streže. Zgodilo pa se je že, da je vodilni uslužbenec v tem ali onem podjetju izposloval, da je kaka problematičnejša zadeva namenoma prišla na vrsto šele med zadnjimi točkami dnevnega reda. Že utrujeni člani delavskega sveta, ki niso več dobro pazili, o čem glasujejo (češ, »samo da gre hitro naprej, ker je še veliko točk«), so zadevo mehanično izglasovali, ne glede na to, ali so sprejeli pra-

vilen ali škodljiv sklep.

Kako se izogniti takim in podobnim šibkostim in delu organov delavskega upravljanja?

Zivljenje kaže, da nalagajo zakonski predpisi tem organom samoupravljanja preveč drobnarij, ki niso bistvene za gospodarjenje, vendar jim jemljejo največ časa na zasedanjih. Dokler zakonodaja tega še ne bo upoštevala, bi bilo njenim zahtevam morda moč ugoditi na drug način, vsaj tam, kjer je delavski svet že osnoval komisije kot svoje pomožne organe. Komisija laže prouči vse drobne probleme, sestavi predloge za ustrezne sklepe, jih na zasedanju delavskega sveta v skupnem predlogu predlaga v odobritev ter tako pomaga bistveno skrajšati sejo. Tako bi predloge za sklepe o drobnih problemih pretehtala vsaj komisija, medtem ko jih zdaj pripravljajo le uslužbenki aparat podjetja, delavski svet pa jih mehanično izglasuje — da pač zadosti formalnostim. Razen tega, da bi na ta način skrajšali zasedanja delavskih svetov, bi le-ta vsebinsko izboljšali, ker bi se delavski sveti potem lahko dejansko temeljiteje ukvarjali predvsem z vprašanji, ki so bistvenega pomena za gospodarjenje v podjetjih. Zdaj pa z drobnarijami preobremenjeni delavski sveti večkrat — da povemo v prisposobi — zaradi grmičkov in dreves ne vidijo gozda. Drug način, s katerim bi zasedanja skrajšali in kvalitetno izboljšali, pa bi bil ta, da bi ta zasedanja sklicevali pogostejše; potem bi se namreč problematika razdelila na več sej.

Ta ugotovitev ne velja le za nekatere delavske svete, marveč tudi za marsikateri organ družbenega upravljanja in tudi za prenekatere svoje tega ali onega ljudskega odbora. M. Z.

LETO X. — ŠT. 5 — CENA DIN 10.—

KRANJ, 18. JANUARJA 1957

GLAS GORENJSKE

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNIH LJUDI ZA GORENJSKO

ODLOČNEJE V SMERI

DVIGA STANDARDA

Letos smo le napravili korak naprej... Večletna težnja, katero pa je narezovala tekoča praksa, da bi sprejemali družbene plane ob koncu starega ali vsaj takoj ob začetku novega koledarskega leta, je letos le dobila zadoščenje. Zvezni družbeni plan je bil sprejet na zadnjem zasedanju Zvezne ljudske skupščine konec decembra lani. Za konec januarja ali prve dni februarja pa bo sklicana tudi republiška Ljudska skupščina. Kot trdijo na Okrajnem ljudskem odboru v Kranju, bo okrajni družbeni plan sprejet že konec februarja in ne tako kot vsa zadnja leta — šele maja ali junija.

Kot smo lahko zvedeli, je predlog okrajnega družbenega plana pravzaprav že izgotovljen in načelno že tudi vsklajen z mnenjem in stališčem republiškega Zavoda za gospodarsko planiranje. Tudi v letošnjem osnutku družbenega plana se je pnovno pokazala stara težnja, sicer ne v taki meri kot prejšnja leta, da so nekatera podjetja preozko planirala raven svoje proizvodnje z ozirom na obstoječe zmogljivosti. In prav ta nesrazmerja bo pač treba v letošnjem okrajnem družbenem planu še vskladiti.

Obstaja pa bojazen, da bo prišlo do nekaterih neskladnosti med okrajem in repu-

bliko, zlasti glede brutoprodukta in višine realiziranega dobička.

Dejstva so namreč takale: Izvozni faktor za posamezne vrste tekstilnega blaga je bil nedavno nižan od 1,8 na 1,7 oziroma od 1,7 na 1,6. S tem v zvezi bo kajpada tudi dobiček podjetij manjši.

Se bolj žgoč problem pa je Železarna Jesenice.

Izvršni svet LR BiH je predlagal, naj se cena rude iz rudnika Vareš, in s tem v zvezi tudi v Ljubli, poveča. S povečano razliko v cenah rude naj bi zagotovili nadaljnjo gradnjo in izpopolnitev Vareša, zlasti še zato, ker so dela pri razširitvi še v precejšnjem zaostanku. Povečanje cen rude (ki po tem predlogu znaša okoli tisoč dinarjev za tono), bi seveda povečalo dobavne cene jeseniške železarne za 876 milijonov dinarjev letno.

Ta vsota pa gre seve v breme dobička. — To bi brez dvoma močno prizadelo v prvi vrsti samo železarno, pa tudi okrajne in republiške sklade. Letošnji plan dobička v železarni znaša namreč 2,8 milijarde din, z izpadom pa bi padel na raven 2 milijard.

Ce bi prišlo do uresničitve tega predloga, bi železarna v letošnjem letu razpola-

gala še z manjšimi sredstvi kot lani. To pa je odločno v nasprotju s smernicami zveznega družbenega plana, v katerem se zavzemamo za nadaljnje dosledno razvijanje delavske samouprave in komunalnega sistema na podlagi povečanih sredstev, s katerimi naj bi letos razpolagala podjetja in gospodarske organizacije...

Ta problem vsekakor presega merilo našega okraja in ga bo treba trezno presoditi na višjih mestih.

Vsako leto, ob sprejemanju okrajnega družbenega plana, se skoraj vedno najprej vprašamo: »Kaj pa bomo letos gradili, v katere objekte bomo vtaknili razpoložljiva sredstva?« — Tako se vprašujemo zlasti zato, ker smo tega že nekako navajeni...

Kot kaže, bo letos vendarle prodrla težnja, da se vložijo čimveč sredstev v naše razmeroma najbolj zaostale gospodarske veje: trgovino, obrt, gostinstvo ter v promet. Ta usmeritev pravzaprav ni nova in je le nadaljevanje splošne jugoslovanske gospodarske orientacije v letošnjem letu. Za Gorenjsko pa ima na primer gostinstvo, promet itd. še toliko večji pomen, ker je ta kot naše domovine izrazito turistično področje. Izboljšanje stanja na teh popriščih

gospodarske dejavnosti na Gorenjskem pa bo brez dvoma vplivalo v določenih oblikah tudi na splošno življenjsko raven gorenjskega prebivalstva.

Razen tega pa bodo seveda podjetjem odobrena na podlagi splošnih smernic uporabe skladov — tu bodo jasno odigrali prvenstveno vlogo ekonomski učinek in rentabilnost — sredstva predvsem za obnovo strojev in izboljšavo organizacije dela in samega tehnološkega procesa. Načelo bo tako: denar bo dobil tisti, ki ga bo znal najboljši pridom uporabiti.

In tako imenovane negospodarske investicije?

Te bodo usmerjene letos v našem okraju predvsem v šolstvo. Dogradili bomo namreč prepotrebne šole v Stražišču pri Kranju, v Lipnici, Zirovnici, Dražgošah in Tenetišah. Misli pa bo treba tudi na rešitev »šolskega« problema na Jesenicah, ki je izredno boleč.

Toliko — za sedaj — na splošno o predlogu letošnjega okrajnega družbenega plana. Brez konkretnih števil. Ko bodo pa te znane, nam bodo bržkone razkrile še marsikaj zanimivega...

IZTOK AUSEC

V SLIKI IN BESEDI

ČRNI MOŽ

»Primité se za gumb!« — ampak naš fotoreporter se ni prjel za gumb, temveč za foto aparat.

Zdaj je vreme dimnikarjev spet nekoliko bolj naklonjeno, čeprav ni prijetno sedeti v snegu na strmi strehi (spodaj). Marsikatega gospodinja se dimnikarja boji zaradi črnih sledov, ki ostanejo za njim — je pa le vesela, če je dobro očistil dimnike (desno), da v štedilniku la v pečeh prijetno gori.

naš razgovor

UČNI USPEH IZ LETA V LETO BOLJŠI

O učnem uspehu in ostali problematiki prvega polletja na I. g/mnaziji v Kranju je direktor zavoda, tovariš Miha Mohor takole pripovedoval:

»Statistični podatki, ki smo jih zbrali ob zaključku prvega polletja, kažejo, da se učni uspeh že od leta 1951 neprestano izboljšuje za povprečno 3%, kar velja tudi za letošnje prvo polletje. To izboljšanje je stvarno a tudi navidezno — stvarno v toliko, ker si dijaki resno prizadevajo, da bi obvladali učni načrt, mestoma tudi navidezni, kar gre morda na račun sicer malenkostne popustljivosti profesorjev pri dijakihi, ki po končani nižji g/mnaziji zapuščajo zavod.«

Kdaj se nadejate šolske reforme in kaj menite o njej?

»Kdaj bo šolska reforma uveljavljena, vam ne vem točno

povedati; morda bo to že drugo leto. Lahko pa povem, da je učni načrt, ki ga reforma predvideva, težak, zategadelj sodim, da je nenačrtno uvajanje novega učnega načrta na zavode nesmiselno. Prav tako nesmiselno je tudi podcenjevanje pravila, da je treba pri uvajanju učnega načrta upoštevati predvsem intelektualno zmogljivost dijakov.«

Ali številčno stanje predavateljev zadošča?

»Nove učne moči so v za knjih letih zapolnile vrzel v vrsti predavateljev in jih razbremenile, tako da se le-ti sedaj laže posvečajo temeljitemu poučevanju in vzgoji dijakov. Da je pouk nazornejši, se predavatelji

poslužujejo tudi skrbno urejene zbirke učil, ki je ena najpopolnejših v Sloveniji. Razen tega razpolaga zavod tudi s kino-projektorjem in z bogato filmoteko s 150 filmi.

Hujše nas moti pomanjkanje prostorov, kar nam narekuje pouk v dveh izmenah: v dopoldanski in popoldanski. To se kaže tudi v učnem uspehu, kajti le-ta je pri popoldanski izmeni dijakov precej slabši.«

Kako pa je z izostanki?

»Izostankov je zelo malo in če so, je temu kriva bolezen. Tradicionalnega »spricanja«, ki je bilo pred leti precej razširjeno, skoraj ne poznamo.«

S.

OBRT NAJ NE ČAKA V OZADJU

Lani so se obrtne storitve spet podražile za nekaj odstotkov. Na to so vplivale med drugim podražitev surovin in težave pri njihovem nabavljanju, prav tako pa tudi nezadostna mreža obrtnih obratov, zlasti storitvenih.

V kranjskem okraju je bilo v začetku lanskega leta okrog 1400 zasebnih in 256 obratov družbenih obrti. To pomeni, da odpade na vsako obrtno delavnico okrog 78 prebivalcev, kar je sicer iznad povprečja v državi (130 prebivalcev na obrtni obrat), toda še vedno izpod povprečja v nekaterih razvitejših

tem, da nekateri privatni obrtniki odpovedo obrti iz spekulativnih razlogov, da bi se izognili družbenim obveznostim, ker po odpovedi ne prijavljeno opravljajo obrt naprej.

Po podatkih okrajne obrtne zbornice je v okraju nujno potrebnih kakih 255 novih obrt-

zadrugah. Za ustanavljanje novih ter za razširjanje oziroma modernizacijo obstoječih obrtnih obratov ni bilo na razpolago ustreznih investicijskih sredstev. Federacija je sicer prepustila njej pripadajoči 50% davek od dobička v obrti za investicije v obrti, vendar so ta sredstva v našem okraju šla v glavnem v industrijo ter za nujne negospodarske investicije (šole, zdravstvene ustanove itd.). Tako je obrt pomagala omiliti resne težave na nekaterih drugih družbenih področjih, seveda na škodo svojega razvoja. Občine, ki so bile pri tem prizadete, upravičeno pričaku-

kašen vzrok za zanemarjanje obrti pa je tudi v tem, da prodira spoznanje o tem, kako pomemben element standarda je obrt, v nekaterih ljudske odboje z že kar nerazumljivo počasnostjo.

Kljub temu je bilo lani nekaj vendarle storjeno za obrt. Obrtno podjetje »Kokla« na Blejski Dobravi si je s kreditom pomagalo do primernih prostorov. V škofjeloški občini sta dobili pomoč obrtni podjetji »Elra« in »Reteška pilarna«. V Trzcu zbirajo sredstva za novo pekarno. Ljudski odbor radovljiske občine skuša s pomočjo nekaterih podjetij odpreti nekaj proizvod-

POVPREČNO PO 42 OBRTNISKIH DELAVCEV NA 1000 PREBIVALCEV — V OKRAJU PRIMANJKUJE OKROG 255 OBRTHNIH DELAVNIC, ZLASTI ZA STORITVE — S SREDSTVI ZA OBRT SMO OMILILI NEKATERE DRUGE PROBLEME — POMANJKANJE PROSTOROV IN KADRA TER NEUSTREZEN PLAČNI SISTEM — LETOŠNJI NAČRTI ZA RAZVOJ OBRTI

državah. Na tisoč prebivalcev v okraju pride povprečno po 42 obrtniških delavcev, vendar je to število zelo različno po občinah. V bohinjki občini je 17 obrtniških delavcev na tisoč prebivalcev, na gorenjevaški 21, v jeseniški 31, v cerkljanski 37, v železnikiški 38, v trziški 39, v kranjski 41, v loški 46, v blejski 48, v radovljikiški 54 in v žirovski občini 65 (vendar je v tem vštetu tudi žirovsko podjetje za otroške čevlje, ki je lani prešlo v industrijo).

Lani je bilo odjavljenih 77, na novo prijavljenih pa 41 obrtnih obratov. Vzroki za odpovedi (predvsem storitvenih obrtnih obratov) so, po nekaterih mnenjih, zlasti v tem, da progressivna davčna lestvica ne upošteva dovolj stvarno položaja in kraja posameznih delavnic, kar je v škodo šibkejših obrtnikov; drugi vzrok je v

nih delavnic. Zlasti manjka zidarske in tesarske obrti, krojaških, šiviljskih, čevljarških, kleparških, pleskarških in kovaških delavnic. Pomankanje zidarske obrti (za manjše adaptacije) hudo občutijo, denimo, hišni sveti, ki morajo drago plačevati režijske ure večjih gradbenih podjetij. Kovačev manjka zlasti v nekaterih krajih (v gorenjesavski dolini, od Jesenic do meje, na primer nobenega kovača razen šušmarjev). Ponekod smatrajo, da je krojačev in šivilj že preveč. Podatki o številu naročil v prijavljenih krojaških in šiviljskih delavnicah pa govorijo o tem, da bi bilo običajnih le 20% ljudi, če ne bi kupovali tudi konfekcije in če ne bi dajali izdelovati oblek — pri šušmarjih.

Število privatnih obrt. obratov se je tudi v zadnjih dveh letih nekoliko zmanjševalo, število obratov v družbenem sektorju pa delno povečalo. Nekatera že obstoječa podjetja so

DELO KAŽE DOBRO OPRAVITI, DA BO STRANKA ZADOVOLJNA

jejo, da bodo začele dobivati ta izposojena sredstva brž ko mogoče nazaj, za razvoj obrti. Ustanavljanje novih oz. razširjanje obstoječih obrtnih delavnic hudo ovira tudi pomankanje prostorov. V prihodnje naj bi na primer tudi pri gradnjah stanovanjskih blokov v strnjanih naseljih predvideli prostore za obrt. Znatne težave (morda še hujše kot sredstva) pov-

nih pa tudi storitvenih obrtnih obratov. Na Jesenicah so osnovali servisno delavnico, ki vključuje tudi pleskarstvo, katero je bilo prej v vzdrževalnih obratih železarne. Vsi primeri seveda niso navedeni. Razveseljivo je tudi to, da tudi številna podjetja že kažejo pripravljenost, da podpro ustanavljanje raznih storitvenih obrtnih delavnic, predvsem — razumljivo — v naseljih, kjer stanujejo člani njihovih kolektivov (»Sava«, »Planika«, »Iskra« itd.). Ta pomoč bi bila na primer v tem, da bi podjetje odstopilo strokovne delavce, kak stroj, nekatera pa so pripravljena dajati tudi odpadni material, ki bi ga te delavnice lahko še s pridom uporabile (na primer odpadno usnje). Toda tudi v teh primerih — manjka prostorov.

Po predlogu Obrtne zbornice za okraj Kranj naj bi letos investirali v obrt 189 milijonov dinarjev. Pri tem naj bi upoštevali zlasti obrtne obrate živilske stroke, kakor pekarnice, klavnice itd., ki jih je treba nujno urediti tudi iz sanitarnih razlogov in povečati njihove zmogljivosti. Dokončali naj bi nekatera nedograjena obrtna objekta, predvsem pa povečali nekatera že obstoječa obrate. Ni pa odveč pripomniti, naj bi tudi stanovanjske skupnosti pomagale ustanavljati storitvene obrtne delavnice v zaokroženih naseljih.

Veliko je uganjanja, kako bodo povišane plače vplivale na cene obrtnih izdelkov, zlasti pa storitev. Tu kaže morda pripomniti, naj bi ljudski odbori pri določevanju družbenih obveznosti za obrtne obrate ne imeli pred očmi le svojih proračunov, marveč predvsem dejanske možnosti posameznih obrtnih obratov, ker na ta način lahko dokaj vplivajo na cene. Predvsem pa bo treba odkrivati še skrite rezerve v obrtnih obratih (izpopolnjevanje organizacije dela, povečevanje proizvodnosti, krepitev varčevanja itd.). Zvezni družbeni plan pa govori tudi o tem, da bo zvezni Izvršni svet letos produčil in prilagodil sistem ekonomskih instrumentov v obrti, da bi odpravili nekatero ovre in vzpodbudili hitrejši razvoj družbene obrti.

Z. K.

V KAKŠNI MERI BODO LETOS IZBOLJŠALI TRGOVSKO MREŽO NA GORENJSKEM

Okrajna trgovinska zbornica v Kranju je pripravila petletni načrt za investicije v trgovsko mrežo. Sem sodijo predvsem oprema trgovin, gradnja skladišč ter nabava raznih strojkov in pripomočkov, ki omogočajo boljše in kulturnejše trgovanje.

Petletni načrt obsega 870 milijonov dinarjev investicij. Od tega naj bi že letos uporabili 171 milijonov, in sicer: 47% letošnjih sredstev naj bi se uporabilo za adaptacijo in opremo trgovin, 29% za gradnjo skladišč (predvsem v Kranju in deloma na Jesenicah), 15% za gradnjo mestnih tržnic (v Kranju in na Jesenicah) ter 9% za prevozna in transportna sredstva.

Kot trdijo odgovorni činitelji Trgovinske zbornice, ni ta investicijski načrt prav nič nerealen.

Sredstva v te namene se bodo zbirala iz naslednjih virov: iz lastnih sredstev trgovskih podjetij, iz sklada za pospeševanje prometa s kmetijskimi pridelki, nadalje iz občinskih skladov za pospeševanje trgovine. Določeni del pa predstavljajo seveda tudi investicijska posojila.

Kot kaže, bomo že v letošnjem letu napravili na Gorenjskem občuten korak naprej v kulturnejši postrežbi potrošnikov v trgovinah in trgovskih obratih.

I. A.

KAKO BODO V CERKLJAH UREDILI ZDRAVSTVENI IN ZADRUŽNI DOM

Kakor smo že poročali, potrebujejo prebivalci občine Cerklje svoj zdravstveni dom, ker je v občini le en zdravnik. Tudi Občinski ljudski odbor v Cerkljah si že dalj časa prizadeva, da bi ugodil potrebi svojih občtanov, vendar do kontrolne rešitve še ni prišlo. Na zadnji seji ObLO pa so po daljši razpravi sprejeli sklep: Stavbo splošnega ljudskega premoženja, ki stoji v Cerkljah, bodo preuredili v zdravstveni dom, v katerem bo razen splošne ambulante še dentistični oddelek in otroška posvečevalnica. Preselitve obrtnega frizerskega podjetja in dveh strank, ki sedaj zasedajo te prostore, bodo rešili tako, da bo občinski ljudski odbor dal iz svojega investicijskega sklada kmetijski zadrugi Cerklje posojilo, da bo dokončala pričeto večjo zgradbo, katero so že pred leti začeli graditi z zadrugnim domom. Z gradnjo pa so zaradi finančnih sredstev že pred leti prenehali. Z dograditvijo te stavbe bo kmetijska zadruga dobila nove, moderno urejene lokale, v katerih bo tudi obrtno frizersko podjetje in številne stranke, kajti tudi stanovanjce, ki stanujejo v zadrugnem domu, bodo preselili v novo zgrajeno stavbo, tako da bo zadrugi dom res služil množičnim organizacijam, kmetijski zadrugi in ObLO, za katere je bil tudi grajen.

R. C.

JUGOSLOVANSKE TOVARNE ZA ELEKTRO-INDUSTRIJO BODO IZDELALE 900.000 RAZNIH TEHNIČNIH APARATOV

Trideset jugoslovanskih tovarn za elektroindustrijo je že sklenilo, da bodo na podlagi tržnih potreb in proizvodnih zmognosti posameznih podjetij izdelale nad 900.000 raznih termičnih aparatov. Kvaliteto bodo tovarne zagotovile z jamstvom, v primeru pa, da bodo nastale razne okvare, jih bodo morale popraviti v tovarniških servisih. V servisih bodo popravljali tudi termične aparate inozemskih podjetij, vendar le tistih, ki bodo zagotovila rezervne dele.

DELITEV SKLADA ZA SOCIALNO VARSTVO OLO

Svet za socialno varstvo OLO Kranj, ki mu predseduje odbornica Dragica Rome, se je septembra 1955 leta, po reorganizaciji OLO, lotil reševanja vrste perečih problemov, med njimi zlasti razdeljevanja sklada za socialne ustanove. Sklad razdeljuje posebna komisija Sveta. Denar dodeljuje neposredno posameznim socialnim ustanovam, po predhodni odobritvi Sveta za socialno varstvo.

Lani je bil sklad smotrno razdeljevan. Komisija se je namreč v samih mladinskih domovih ter v domovih za onemogle in odrasle spoznala z razmerami in ugotovila potrebe. Največ sredstev je bilo dodeljenih za izboljšanje higienskih razmer oskrbovancev ter za sanitarne naprave v domovih.

Leta 1955 je bilo razdeljenih 2.144.575 dinarjev, lani pa 4.514.700 dinarjev.

VELENJSKI RUDNIK BODO MEHANIZIRALI

Strojna tovarna iz Trbovelj je dobavila velenjskemu rudniku pet velikih gumijastih trakov, s katerimi bodo nadomestili jamske vozčke. — Velenjski rudnik je prvi v Jugoslaviji, ki se mehanizira predvsem z domačo mehanizacijo, saj je Strojna tovarna iz Trbovelj v zadnjih letih dobavila rudniku za več kot 1,5 milijarde dinarjev strojnih naprav, ki že obratujejo in omogočajo večjo proizvodnjo premoga.

RIBIŠKE MREŽE BODO STROJNO PLETLI

Tovarna ribiških mrež v Zadru je kupila v Franciji 21 sodobnih strojev za izdelavo ribiških mrež, sukanca in vrvi. Stroje, ki so že v tovarni, bodo te dni montirali francoski strokovnjaki. Dosedaj so v tovarni izdelali mesečno 10 ton bombažnega sukanca, sedaj pa se bo proizvodnja podvojila.

Žreb je odločil

Takole je bilo pri žrebanju noveletne nagradne križanke. Izid preberite na zadnji strani!

ODMEVI NAŠIH ČLANKOV

KDAJ BO DOGRAJEN SINDIKALNI DOM V KRANJU

O nedograjnem Sindikalnem domu v Kranju smo pisali v novoletni številki pod rubriko Aktualno vprašanje. V ponedeljek, 14. t. m., so se v Kranju sestali zastopniki občinskega in okrajnega sindikalnega sveta ter drugih organizacij in forumov, da bi se dokončno pomenili o tej gradnji. Ob tej priložnosti je bil osnovan gradbeni odbor, finančna, propagandna in gradbena komisija. Stroški za dokončanje vseh del bodo znašali predvidoma okoli 80 milijonov dinarjev. Udeleženci so na tej seji pretresli vse možnosti za dotok denarnih sredstev, ki naj bi jih prispevala vsa Gorenjska. Obstoji predlog, po katerem naj bi kolektivni prispevali povprečno po 500 din na zaposlenega, bodisi iz skladov za samostojno razpolaganje, bodisi od nedeljskega prostovoljnega dela, prostovoljnih prispevkov itd., o čemer naj bi v podjetjih sami odločili. To bi vrglo kakih 20 milijonov dinarjev, razen tega pa bi skušali zbrati nekaj sredstev — po predlogu — iz takih na alkoholne pijače. Občinski in Okrajni ljudski odbor bi prispevala okrog 10 milijonov dinarjev. — Gradnjo sindikalnega doma naj bi začeli nadaljevati letos meseca aprila.

STEKLO JE TREBA VSTAVITI

povečala število svojih obratov (na primer kranjsko Elektrotehnično podjetje), ker so se lotila še sorodnih panog. V nekaterih občinah je bilo ustanovljenih nekaj novih obratov, drugi pa so nastali pri kmetijskih

zročja pomankanje kvalificiranega predvsem pa yodstvenega kadra, ki sprito neustreznega nagrajevanja v obrti odhaja v industrijo. Lani se je vključilo v uk obrti v okraju 18% manj vajencev kot predlanskim. Do-

NI VSE STARO TUDI KLASIČNO

„LISISTRATA“ V PREŠERNOVEM GLEDALIŠČU

Ni dvoma, da je Aristofanova »Lisistrata« delo, ki sloni na pomembnih idejnih osnovah. Gre za protest proti vojni in za vsemogočno ljubezen. To so pravzaprav tudi tisti elementi, ki puščajo za sabo sled. Ti dve temi sta bili v svetovni literaturi kasneje, po Aristofanu, še mnogokrat in na najrazličnejše načine obdelani; Aristofan pa jima je dal pač komedijsko preobliko. Delo, ki je nastalo iz aktualnosti, je spojilo v sebi najrazličnejše elemente — resnično tragedične tone (vojna), politično satiričnost, ironiziranje svojega antipoda-tragedije in seveda poudarilo sličovitost spolnosti kot edino sredstvo, s pomočjo katerega se žena lahko v sočasni družbi uveljavi oziroma še več, da nasprotni spol prisili, da ji ne odreka poseganja in sicer njej sploh nedostopna področja, kot so na primer državne zadeve. Kar pa dobi mnogo širšo vsebino. Tudi današnjemu človeku se pač ni težko približati takšni idejnosti, čeprav mu je to in

teško prenese. Zaradi takšnega mnenja pa nam ni treba vseeno prav nič občitati ozkosti, pomanjkanje »pariškega duha« ali »svetovljanstva«. Zelo prodoren je Aristofan v svoji ironizaciji obeh spolov in ni prav nič prizanesljiv, ko meče obema v obraz njune slabosti. Če smo dejali, da nas v »Lisistrati« privlači prvinskost, moramo dodati še, da je precej lepote v emotivnem zanosu po ljubezenski opojnosti. Resnično, emocija se sprošča v »Lisistrati« izredno subtilno, a jo komična (?) banalnost prevpije (dvojna natura starih Grkov!). Tudi drastičnost je pač le toliko časa užitna, dokler je smešna, ko preseže to mejo, postane absurdna. Duhovitost je mnogokrat odlično sredstvo komičnosti, a žal je v »Lisistrati« ne moremo zaslediti, kvečjemu namesto te le tekmovalje v besedičenju (razzen morda v replikah Lisistrate). To so nekateri naši pomisleki, ki nam branijo, da bi se nad »Lisistrato« resnično navduševali.

drugi strani ni niti najmanj prizadeval, da bi ublažil tiste stvari, ki smo jih omenili ob oznaki dela. V »Lisistrati« je skoraj močnejši poudarek na kolektivni igri kot pa na posameznih osebnostih, ki velikokrat puščajo vtis epizodnosti in slučajnosti. Oba zbor, ženski in starčevski — kot nasprotje: vitalnost proti okorelosti — morata pač vsak zase ubraniti zveneti in to tudi pri naši uprizoritvi sta, le da je proti koncu ta ubranost popustila. Zenskemu zboru bi očitali kvečjemu preveč hladno narejenost in premajhno čustveno pristnost; vendar pa so ta nedostatek nadomestile z dobro podano žensko spogledljivostjo in nečimrnostjo. Med prav šibke režijske rešitve bi prištevati zlasti Spartanko, sila osladni prizor, ko nastopi božica mira itd. Scena (ing. V. Molka) ob vsej svoji nezahtevnosti in neveljivosti pravilno opravlja svojo funkcijo in gledalca prav nič ne trga od dogajanja. Pomembnejše vloge so bile takole razdeljene: Lisistrata M. Janžekovičeva, Kalonika N. Bavdaževa, Mirina A. Cigojeva, svetovalec J. Pristov, Kiniasias L. Cigoj, Spartanka J. Gogala, zborovodja J. Zupan itd.

Gregor Kocijan

ono vseeno le težko sprejemljivo. Vendar so težave druge. In sicer v presajanju časovnega in nacionalnega kolorita, ki ga vsebuje določena umetnina, v sedanosti kajti sedanost naj sprejme vse omenjeno ne historično — kar bi bilo lahko, ampak estetsko polnokrvno. Da pride do tega, mora biti književno delo popolna umetnina, z mnogo več poetičnosti kot jo ima n. pr. »Lisistrata«. V »Lisistrati« so nam zelo tuji njeni komedijski elementi, ki so bili za Grke pred skoraj dva tisoč štiri sto leti sila zabavni, karakteristični in estetski, a so za nas le banalni, smešni pa prav nič. Prav gotovo pa občudujemo pristno prvinsko človeške nature v »Lisistrati« in svojevrstni realizem, ki je za antično književnost sploh zelo značilen. Mislim pa, da nam mora biti jasno, da se za tako elementarnostjo skriva tudi nekaj banalnosti, ki jo je grško dionizično slavlje sprejemalo kot nekaj povsem razumljivega, naš oder pa jo le

Režiser Prešernovega gledališča M. Mahnič si je zadal kot poglavitno nalogo — napraviti iz »Lisistrate« spektakel v polnem pomenu besede. To mu je pač tudi uspelo. Uporabil je vsa sredstva, da bi razgibal komedijo in s teatralnostjo dodal tisto, česar delo nima. Našel je pravo mero pri vsklajevanju večje ali manjše tragedičnosti in patetičnosti, ki jo zahteva problem vojne in lirsko-erotičnih momentov, to na eni strani in na drugi — komičnosti in karikature. Da pa je pri prvem uporabil vseeno preveč atinskih elementov tragedijskega podajanja, je takoj jasno, kakor hitro analiziramo igralski lik Lisistrate. Režiserju se je karikiranje posrečilo pri starcih in svetovalcu, manj pa pri Spartanki. Karikiranje je sploh pripeljal do viška, sicer pa mu kaj drugega tudi ni preostajalo, saj je moral s tem dati komediji (!) malo več komičnosti. S tem pa je povečal tudi živahnost in razbil dolgovoznost nekaterih prizorov. Seveda si pa po

S KONCERTA TRIA EBERT

Koncertna direkcija Slovenije je tudi letos angažirala svetovnoznani trio Ebert z Dunaja za vrsto koncertov v Sloveniji. Tako so umetniki pretekli teden obiskali tudi Kranj, kjer so s svojim koncertom pripravili ljubiteljem koncertov eno največjih umetniških doživetij zadnjih let. Posebnost tega večera je bila tudi v tem, da je trio, ki ga tvorijo violonistka Lotte Ebert, violončelist Wolfgang in pianist Georg, izvajali vsa dela na pamet. Spored je obsegal Beethovnov trio op. 70/1 in Dvoržakov trio »Dumky«.

Poslušalci, ki so po končanem koncertu zapuščali dvorano polni najpestrejših vtisov, ki jih more zbuditi v človeku le brezhibno umetniško izvajanje programa, so se upravičeno spraševali: kako je vendar mogoče do takšne populnosti naštetih glasbenih del, ki prav gotovo sodijo po svoji zahtevnosti v vrh zakladnice glasbene umetnosti. S.

STAROGRŠKA DRAMA

PRINCESKA IN PASTIRČEK RAZVESELJUJETA KRANJSKO MIADINO

Igralska družina DPD »Svoboda« Kranj-center je pripravila otrokom za novoletno jelko prijetno presenečenje s pravilično igro Pavla Golie »Princeska in pastirček«. Presenečenje tudi zategadelj, ker je to že četrta premiera v letošnji sezoni... Vsekakor visoko število, če upoštevamo, da gre za amatersko družino, ki se iz dneva v dan bori z neštetiimi, amaterskim odrom že kar priloženimi težavami.

Pravilnica »Princeska in pastirček« je odrsko delo, ki si je zavoljo svojih dramaturških in vzgojnih kvalitet zagotovilo častno mesto v »železnem repertoarju« naših poklicnih in amaterskih gledališč. Tudi ta pravilnica pripoveduje, kakor vse druge, o borbi med dobrim in zlim, o pravičnosti in krivici...

Za uprizoritev lahko rečemo, da je kljub nekaterim komaj opaznim spodrsilajem, nad običajnim povprečjem, za kar ima prav gotovo največ zaslug režiser Beno Dežman, ki je v režiranju otroških iger že vrsto let pravecni veteran. Pod njegovim trdim in domiselnim vodstvom se je zill ves igralski kolektiv v harmonično in razgibano celoto. Posebno dinamični so prizori z graščinskimi veterani, pa tudi ostali prizori igralsko mnogo ne zaostajajo.

Da je igra res na primerni višini, dokazuje publika, ki še vedno polni gledališko dvorano. —

PRIZOR IZ TRETJEGA DEJANJA GOLIEVE PRAVLJIČNE IGRE »PRINCESKA IN PASTIRČEK«

Igra, čeprav pravilnična, je opravila svoje vzgojno in umetniško poslanstvo, za kar gre vsa pohvala nastopajočemu ansamblu.

Ob zaključku te beležke še nasveti: smotrnejši razsvetljavi scene je v bodoče posvečati več pozornosti. Razsvetljaj naj upošteva režiserjeva navodila! S. S.

STARA GORENJSKA PRAVLJICA V LUCI ZAROMETOV

Na odru stražiške Svobode je kot novoletno razvedrilo otroškemu svetu zaživela stara gorenjska pravljica o čudni ženi Pehti, ki živi v osrčju gorskih velikanov. Delo je režiral mladinec Tone Kavčič. Ob sodelovanju tovarišice Milice Mavričeve, ki je naštudirala pesne vložke in tovariša Eda Ošabnika, ki je naučil solospesve, je ostvaril igralsko in scensko intimo in toplo igro. Po svoji vsebini igra nadkrijuje marsikatero bolj igrano mladinsko delo ter je že zaradi tega osvojila srca mladih gledalcev. B.

PRAVLJICA O REVŠČINI IN DOBRI VOLJI

Na odru prosvetnega društva in Radovičci so uprizorili Golievo pravilično igro »Jurček«. Lojzka Horvatova je delo režirala živahno, zanimivo, prijetno in domiselno. Igrali so sproščeno, nekateri igralci preseñetljivo doživeto (Jurček, Piščalka, Trobenta). — V tem in v uprizoritvenem uspehu je velika vrednost »Jurčka« na radoviškem odru. IV.

KAJ OVIRA DELO LUTKARJEV NA PRIMSKOVEM?

Lutkovna sekcija »Svoboda« Primskovo prireja lutkovne predstave v kletni dvorani Zadrúžnega doma, ki pa je za tovrstne prireditve premajhna in razen tega tudi vlažna. Društvo je že razpravljalo z odgovornimi funkcionarji zadrúžnega doma, da bi dvorani priključili še sobo, ki je v podaljšku dvo-

rane. Vendar menijo, da bi bilo pravilneje, da se lutkovna sekcija preseli v zgornjo stransko dvorano, strelci pa, ki so doslej uporabljali to dvorano, naj bi se preselili v kletne prostore lutkovnega gledališča. Strelcem bi velikost kletne dvorane povsem ustrezala. R. C.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA V SKOFJI LOKI

● Ljudska univerza, ki deluje v sklopu KUD »Tone Sifrer« s samostojnim odborom, prireja vsako drugo sredo zanimiva predavanja. Na zadnjem predavanju so se poslušalci seznanili s pokojninskim zavarovanjem.

● Pretekli teden je bila premiera otroške igre E. Tirana »Čarobne gosli«. To je bila tretja premiera gledališča KUD »Tone Sifrer«.

● Pevski zbor »France Maček« je eden najboljših v občini. Pred dnevi so pevcil na občnem zboru pregledali svoje delo. Samostojni koncerti, gostovanja v okolici in sodelovanja na akademijah — lepa bilanca! Potrebnovali pa bi primernejše prostore, ki bi jim omogočili redno delo.

● V četrtek, 17. januarja je koncertna direkcija iz Ljubljane pripravila v Skofji Loki koncert. Koncertiral je »Slovenski okteti«, ki je s svojim programom in zares umetniško izvedbo poslušalce navdušil. K. J.

USTANOVITEV SIMFONIČNEGA ORKESTRA NA JESENICAH

Po posvetu predstavnikov ObLO, ustanov in organizacij s področja Jesenic, na kate-

rem so ugotovili nujnost ustanovitve simfoničnega orkestra, je prišlo pred kratkim do ustanovnega občnega zbora orkestra. Le-ta bo deloval v sklopu Mestnega gledališča, ObLO Jesenice pa ga bo obračunsko vzdrževal. Ob tej priliki so izvolili tudi upravni odbor, nadzorni odbor, umetniški svet ter dva člana za gledališki svet. V Mestnem gledališču je dobil orkester primerno dvorano za študij, medtem ko bo dobil od glasbene šole manjkajoče instrumente. Orkester bo štel nekaj nad 40 članov, tvorili pa ga bodo predavatelji in absolventi jeseniške glasbene šole, člani godbe na pihala jeseniške in javorniške Svobode ter drugi glasbeniki z Jesenic in Javornika. U.

USPEH IGRALSKE DRUŽINE NA DOVJEM

Igralska družina SKUD »Jaka Rabič« na Dovjem je pred kratkim uprizorila Dobričaninovo komedijo »Skupno stanovanje«.

Režiser Janša Viktor je opravil svoje delo z večjo roko. Se več: s predstavo je požel velik uspeh. Brez dvoma igra tu veliko vlogo posrečeno izbran komad, saj v »Skupnem stanovanju« tekst sam sili igralca k ustvarjalnosti. Vendar se je povsod poznala skrbna režija. Morda je bila mizanscena nekoliko preveč površna postavljena, ker je bilo le malo preveč neutemeljenega sprehajanja po odru. Pribiti pa je treba dve stvari: jezikovnih napak skoraj ni bilo opaziti in igralci so — razen v nekaj komaj opaznih primerih — odlično obvladali tekst. To pa je bilo brez dvoma tisto, kar je predstavi že vnaprej zagotovilo uspeh.

Ali ne bi tudi tovarne pomagale?

KMEČKE GOSPODINJE SI ZELIJO VEČ TEHNIČNIH PRIPOMOČKOV

Tudi letos je pripravila Okr. združna zveza v Kranju več tečajev za predelavo in konzerviranje mesnin. Do sedaj je bilo zaključenih približno 10 teh tečajev. Zanimanje zanje je med kmečkimi ženami in dekletji zelo veliko.

V Sloveniji zakoljejo v domačih gospodinjstvih vsako leto okoli 200.000 prašičev, kar krije eno tretjino potrošnje mesa. Od tega mesa pa v polletnih mesecih, ko je na polju največ dela, gospodinjje največkrat nimajo dosti več kot nekaj klobas, salame ali trdega prekajenega mesa. To zadnje pa ima v sebi prav malo hranilne vrednosti in človeku povzroča samo žejo. Isto meso bi lahko več koristilo, če bi ga znale gospodinjje pravilno konservirati.

Kmečke gospodinjje, ki so letos ali lani obiskovale omenjene tečaje, so pridobile dragocene izkušnje. Če bi jim razen znanja nudili tudi tehnične pripomočke, bi same kaj hitro pometle z zastarelimi nazori in navadami v prehrani.

Zal še vedno ni na razpolago dovolj dobrih pločevink in patentnih kozarcev ter strojev za zapiranje pločevink. Ti stroji se dobijo v Avstriji in bi jih morda kmetijske zadruge lahko nabavile za kolektivno uporabo ter tako omogočile kmečkim gospodinjstvom, da bi se preklehala posluževala konzerviranega mesa. Starih Weckovih in Rexovih kozarcev gospodinjje prav tako ne morejo uporabljati, ker nimajo ustreznih gumijskih obrobov. Mar ne bi tu-

kaj pomagala tovarna »Sava« z izdelavo rezervnih obrobov? — Tudi druge tovarne bi lahko pomagale.

BOGASTVO BARV na zimskih oblačilih najmlajših

Nič ni bolj zdravo za otroke kot bivanje na svežem zraku. Čeprav je mraz, razumna mati ne bo izpustila niti enega suhega in sončnega zimskega dneva, da ne bi otroka peljala v naravo. Dovolj je, če ga pošlje vsaj na vrt, najbolj pa bo otrok zadovoljen, če se bo smel na bližnjem griču sankati. Važno za zimski šport in igro je predvsem to, da je otrok toplo oblečen, da je ta obleka udobna, da so čevlji dovolj topli in ga ne zebe v noge.

Zadnja zimska moda prinaša za otroke najrazličnejše modele. Zanje je značilno veliko bogastvo barv. Najraje izbiramo med rdečo, mordo in beige barvo, nadalje so zaradi svoje praktičnosti priljubljeni zlasti karirasti vzorci, ker se ne umažejo tako hitro. Nekaj modelov si lahko ogledate tudi na sliki.

KRVAVITEV IZ NOSA

JE LAHKO ZNAK NOTRANJNH OBOLENIJ

Krvavitev iz nosa je pogost pojav pri starih in mladih ljudeh in se navadno ne smatra za bolezen, zlasti še, kadar se pojavi zaradi nekega zunanega vzroka. Toda krvavitev iz nosa ni vedno posledica zunanega vzroka. To je lahko prvi znak nekega notranjega obolenja, na primer krve bolezni, bolezni krvnega obtoka ali infekcijskega obolenja. Če zunanji vzrok ni prepričljivo viden, je treba brezpogojno zahtevati zdravniški nasvet.

Znana je na primer periodična krvavitev iz nosa pri bolnikih z visokim krvnim pritiskom. Ob napadu omedlevice nastopa od časa do časa, za tem pa občuti bolnik znatno olajša-

nje. Telo na ta način pomaga samo sebi.

Kadar se pojavi krvavitev iz nosa, bolnik ne sme leči, temveč mora ostati v pokončni drži. S tako držo kri zaustavimo in onemogočimo, da teče v želodec. To bi povzročilo bruhanje. Najboljša pomoč za zaustavitev je hladna obloga na nos in na tilnik, najboljše led. Dobro je tudi staro domače sredstvo, to je krpa, namočena v kisu, položena na zatilnik. V nobenem primeru pa ne smemo zaustavljanje krvavitve uporabljati vate. Vlaženca se namreč sprimejo z rano in zavlečejo celjenje. Če vsi navedeni postopki za ustavljanje krvi ne pomagajo, potem je najbolje poiskati zdravniško pomoč.

Alada rast

odlično (5) slabo (4) 4+1

1+3=4 dobro (3) nezadostno (1)

odlično (5)

ALADARAST

Franc Bitenc ZGODBA o MALEM Jožku in njegovem črnem BICKU

2. Prišla je druga pomlad; za njo poletje in jesen, ko je bilo treba iti v šolo. Učil se je rad in lahko in preden je bilo leta konec, je znal abecednik na pamet. S sprječevalom vred mu je učiteljica dala tudi knjigo pravljic, ki so pripovedovale, kako je nastala njegova rojstna vas in koliko skrivnostnih bitij živi v gorah okrog njih. Prevzelo ga je, ko je prebral, da je mogočna pečina na meji vaškega pašnika v resnici začaran grad, ki ga straži v kačo zakleta kraljica na s krono na glavi in šopom ključev okrog vratu. Rešil jo bo nedolžen deček, ki jo bo udaril s strelmi enoletnimi šibami. Če bo dovolj pogumen, da bo to storil, se bo kača spremenila v prelepo kraljično, rešitelj v še lepšega kraljeviča, pečina pa v najlepši grad na svetu, kjer bo srečnemu paru posledaj živeti sredi največjega razkošja.

prav počasi se je bližal zlek-njeni golazni na skali. Podrezal je s palico in bliskovito odskočil. Samo za las je manjkalo, pa bi ga razjarjena strupenjača ugrizla. Se-

Knjiga mu je postala zvesta spremljevalka na paši. Trop se je moral pasti pod pečino ali za njo na rovtu, obdanem z zelenim smrekovim gozdom. Jožek je pazil na svoje ovčice vedno s tremi enoletnimi šibami v roki in če je zašumelo listje v grmu, je skočil in čakal. Čakal je na kačo s krono na glavi in ključki okrog vratu. Verjel je, da jo bo on rešil. Nekoč ga je skoraj pričel gad, ker je buljil vanj in ni mogel verjeti, da nima ne krone na glavi ne ključev okrog vratu. Morda je krona čisto čisto majhna in je on od daleč ne vidi? In ključki — kaj če jih je izgubil? Kač se je bal, pa vendar —

del je — še ves prestrašen — in premišljeval, če ni zamudil redke prilike. Saj v knjigi vendar piše, da je začarana kraljična hudobna in da bo hotela rešitelja počiti. Zakaj je ni udaril? O, zakaj! Potolažil se je šele tedaj, ko se je spomnil, da »njegova« kača ni imela ne krone ne ključev in da tudi velika ni bila tako, kakor piše v knjigi.

da jim ne bo treba vsem skupaj nositi samo enega. O, kako bo lepo! Gospodar in gospodinja bosta pa sluzabnika v gradu, vendar on ju ne bo tepel, kakor pretepata onadva njega, če jima kaj ni všeč. Če je kdo tepen, ga boli; to pa ni prijetno, Jožek bo pa tako vladal v gradu, da bo vsem dobro in prijetno.

(Nadaljevanje)

Samo dve minuti...

Pet članov šteje Dolinarjeva družinica. Oče dela v tovarni. Gašper hodi v nižjo gimnazijo, Boštjan v osnovno šolo, peletna Barbka pa je doma materi v napoto. A ni tako hudo s to našo Barbko. Ob sončnih zimskih dnevih skače in se igra s sosednimi otroki na dvorišču. Ob slabem vremenu pa se v sobi prav pridno igra s svojo punčko Maričko, ki jo je dobila pred letom v dar od dedka Mraza. Če se pri tem naveliča — kako bi se ne — in malo positnari, nič za to. Sta pač v tem pogledu z materjo v rodu.

Med tednom kosijo pri Dolinarjevih na obroke. Mati, Barbka in Gašper, ki ima šolo popoldne, ob dvanajstih. Boštjan ob eni, ko pride iz šole, oče pa ob pol treh popoldne. Jezi se mati nad to sodobno zmedo, saj je privezana na kuhinjo doma la od jutra do večera. Zato pa vlada v tem pogledu strog red ob nedeljah, ko so vsi doma in gre po vsej pravici tudi materi prost popoldan. Zajtrk je ob osmih, kosilo pa točno ob dvanajstih in mati ne prizna nobenih zamud.

Tudi to se na redke čase primeri in neke sončne nedelje zamudi Boštjan kosilo. Materino ploho prekine z ugotovitvijo, da je šele dve minuti čez

dvanajst. Tedaj ga pogleda oče in Boštjan v strahu povsoli oči. Oče je strog, a pravičen. Malokdaj jih kaznuje. Mora biti res grob prekršek.

»Poslušaj, Boštjan«, povsem mirno spregovori oče. »Prav nič nisi pomislil, kaj si rekel. Ne oziraj se na to, da zamudiš vlak, če prideš dve minuti prepozno na kolodvor, da si opominjan od učitelja, če zamudiš šolo: ali si sploh kdaj premišljeval o tem, kaj pomenita dve minuti v življenju? Nisi, kaj ne. Poslušaj, ti bom povedal par primerov. Zamislil si zdravnika, ki operira na srcu bolnega človeka. Ne minute, sekunde odločajo o življenju tega človeka.«

»Za«, modro pripomni Boštjan, »vendar človeško življenje ni vedno odvisno od borih dveh minut.«

»Večkrat, kot si moreš predstavljati, mu pojasni oče. »Pomislil samo na ljudi, ki v svojem poklicu dnevno odgovarjajo za življenja neštevilnih ljudi. Prometnik, kretničar in strojevodja na železnici, šofer na avtobusu, pilot na transportnem

letalu in drugi. Od njih vestnosti zavise življenja tisočeri ljudi.«

Presenečeno zre Boštjan v očeta.

»In glej,« nadaljuje oče, »čeprav ne gre za življenje ljudi, kaj vse zavisi od borih dveh minut. Nešteto obratnih nesreč po tovarnah in na drugih delovnih mestih, četudi ne s smrtnim izidom, kakovost izdelkov in pedobno. Vse to pa prinaša našemu gospodarstvu ogromno škodo, ki jo vsi občutimo na lastni koži. Točnost pri izvrševanju svojih dolžnosti je predpogoj dobrega in urejenega življenja. Točnosti in vestnosti pa se mora človek privaditi v mladosti. V zrelih letih in na starost se ju bo težko.«

»Na to nisem pomislil,« je odvrnil Boštjan in sklenil, da bo skušal biti vedno in povsod točen.

Priredil -fi-

ODVOZLANE ZANKE IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE

Rešitev številčne uganke:

8	8	8
8	8	
8		
8		
8		
1000		

Dvojni kvadrat

	1	2	3	4					
1									
2									
3									
4									
					5	6	7		
									5
									6
									7

1. Sad
2. glasbilo
3. ptica
4. dalja
5. Ober
6. trg v Sloveniji
7. grški bog

ROMAN SLIKANICA ZANIMIVOSTI FILM ZADNJA STRAN

MIMI MALENEK KONIC VIGENCI ROMAN

Nazadnje bo šlo morebiti celo premoženje k vragu! Gospod Filip bi sicer lahko rešil, on ima denar, toda stavec trdo sedi na njem in kdo ve, morda bi Dominik čez leta lahko kupil Anino polovico? Možila se ne bo, saj ni več mlada. Toda o tem bo čez razmišljati pozneje, za zdaj bo dovolj, če spravi Dominika v hišo.

Ni vedel, kako bi začel in se je obregnil ob pijanega svaka, ki je slonel na koncu mize.

„Navlekel si se ga, Miklavž, pa pošteno.“
Miklavž je dvignil blodni, megleni pogled in zamomljal:
„Če sem se ga, kaj komu mar?“

Zgonc je zmignil z rameni, se zasmejal v brke in se obrnil k Ani.

„Kako boš pa zdaj, Ana?“

Tudi ona je v odgovor samo skomignila z rameni, ne da bi nehala pospravljati po mizi.

„Ali boš kovačnice pustila stati?“ je tipal Zgonc.

Ana je pogledala brata, ki je napeto opazoval Zgonca in potem strica Miklavža. Spoznala je, da od njuje ne more pričakovati pomoči. Kovačnice bodo morale stati. Stric Miklavž je sicer dober delavec, toda od časa do časa ga prime, da popusti delo in po ves teden popiva. Takrat preklinja dom, vigenca in ves svet. Ko požene poslednji groš, se ves skesan vrne nazaj v kovačnice. Stoji pri nakovalu, nikomur ne privoščiti besede in tolče, kakor bi bil obseden. Tako vzdrž pri delu tudi po nekaj mesecev, dokler ga spet ne vrže in se znova vda pijači. Se misliti ni, da bi vodil delo!

Vse to je dobro vedela, toda za nič na svetu bi ne priznala Zgoncu. Zato je samo mirno rekla:

„Bomo že nekako vozili.“

„Vozili?“ se je posmešnil Zgonc. „Seveda boste vozili, samo kako! Miklavž je dober delavec, a dela se ne drži. Bil bi, ko bi ga pijača ne vlekla.“

Stric Miklavž je zaničljivo pljunil po tleh in ne da bi se zmenil za svaka, se je obrnil k nečakinji.

„Ana,“ je rekel v pijani bridkosti, „ali pijem za njegovo ali za svoje? Rajni brat mi nikoli ni oponašal požirka pijače. Ali jo boš ti, Ana?“

„Kaj pa mislite!“ je naglo odvrnila Ana. Zgonc ji je bil odveč, jezilo jo je, da tako sedi in vrta in bi očitno rad nekaj izvrtal. Kaj neki? Bala se je, da nič dobrega. Zmeraj je slutila v njem nekaj zvičajnega in surovega. V Gašperinovi hiši niso nikoli lepo govorili o njem.

„E, kdo pa oponaša? Ali jaz? Kaj mi mar,“ je rekel Zgonc. „Saj pravim, da si dober delavec, Miklavž, a to ni dovolj. Kovati zna vsak, treba pa je razumeti posel, kupčijo. Mislite, da ne vidim, kako gre v tej hiši vse rakovo pot? Rajni Aleš nikoli ni znal prijati stvari na pravem koncu.“

„Čudno, da ti nisi obogatel, ko tako znaš,“ ga je zbadel Miklavž.

„Obogateti ni lahko, zemlje sem pa dokaj dokupil,“ se je ponesel Zgonc.

„Saj si s Cilo tudi doto priženil.“

Zgonc se je ugriznil v ustnice, ni maral, da bi mu kdo očital ženino doto. Tudi doma se je držal, kot bi bil prav vse sam pridobil.

„Ni bilo take sile z doto, ne,“ je rekel zviška. „Ko bi bil dobil vse hkrati, ne rečem, potem bi bilo. Aleš mi je pa plačeval Cilino doto po kapljah. Svetá sem pa dokupil za pol grunta, hišo sem prezidal in novo kovačnico sem postavil.“

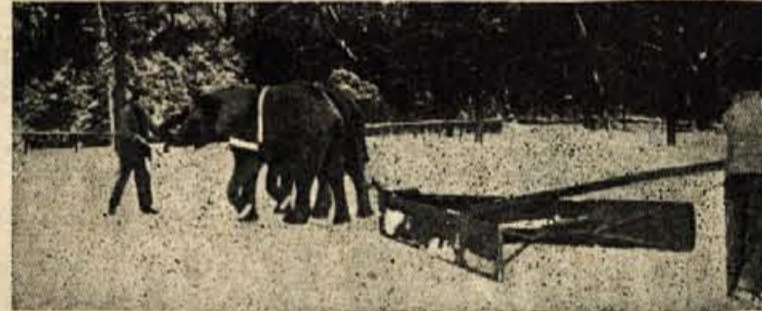
„Svet si kupil na dražbi. Nihče ni maral blizu, ko so Bičkovemu prodali, samo ti si se polakomnil.“

CINEMASCOP

bomo po dolgem obljubljanju vendarle videli v Kranju — čeprav ne pravo cinemascope tehniko, ampak vistavision sistem, ki je zelo podoben cinemascopeu. Na sliki: Grace Kelly in Garry Grant v vistavision barynem filmu »Držite tatus.«

V zoološkem vrtu v Baslu v Svici so takole odstranili odvilni sneg s poif: v snežni plug so vpregli kar slona.

Žreb je odločil

V ponedeljek popoldne je bilo v našem uredništvu žrebanje rešitev noveletne nagradne križanke. Žrebanja so se udeležili, kot običajno, tudi nekateri naročniki. To pot je žreb odločil, da gre 1. nagrada (2000 din) na Bled. Prejel jo je Melhior Dacar, Grad 244. Drugo in tretjo nagrado (po 1000 din) sta prejela Majda Kerč iz Predoselj in Kristina Wendling, Kranj, Cesta na Golnik 12, Marija Zorzut iz Huj št. 50 bo vse leto brezplačno prejela naš list, Marija Kunstelj, Tavčarjeva 22, Kranj in Minka Hafner, Vešter št. 29, p. Skofja Loka pa prejmeta knjižno nagrado. Dobitnike — žreb je bil naklonjen nežnemu spolu, saj je le 1. nagrado dobil moški — vabimo, da pridejo v prihodnjih dneh po nagrade v upravo »Glasa Gorenjske« — Kranj, Koroška c. 6.

REŠITEV NOVELETNE NAGRADNE KRIŽANKE

Vodoravno: 1. strop, 6. Kropa, 11. Odpad, 16. ostrv, 21. restavracija, 24. Sueški prekop, 26. en, 27. oktober, 28. luk, 30. veterar, 31. bo, 32. čok, 24. Tivat, 35. Kadar, 37. metal, 38. ml, 39. nprav, 41. ser, 42. goropis, 44. rig, 45. Mann, 46. oster, 48. koradar, 50. torzo, 51. Ikarus, 53. narod, 54. marec, 55. Boston, 56. Iranec, 58. ne, 59. deka, 60. po-

stan, 61. osir, 62. noht, 63. stollen, 66. t. j., 67. ni, 68. deroča, 72. naopak, 73. mesto, 76. ulica, 78. mamilo, 80. Urbas, 82. akademija, 85. neživ, 86. skat, 87. trs, 89. analiza, 90. GRS, 92. nego, 93. pok, 94. krilo, 96. krava, 97. drops, 99. kal, 100. EF, 101. uraziti, 103. Ana, 104. cim-bale, 106. te, 107. harfa, 109. ekonom, 111. mlincev, 113. oplot, 115. oglas, 116. Rakar, 117. ske-či, 118. Kairo.

Navpično: 2. tenorski, 3. rs, 4. Oto, 5. pakt, 6. krovce, 7. Rašar, 8. ocel, 9. pir, 10. aj, 11. ou, 12. Dev, 13. pšem, 14. akter, 15. dietik, 16. oral, 17. sem, 18. tk, 19. Robinzon, 22. vitis, 23. alarod, 24. skapan, 25. prag, 33. kpar, 35. kolo, 36. rida, 38. Marta, 40. Vera, 42. Gorenjska, 43. Sardinija, 45. most, 47. runolas, 48. kan, 49. rek, 50. tostran, 52. sasek, 55. bohem, 57. cin, 60. pod, 63. sarkofag, 64. tobak, 65. opat, 66. tea, 67. a, ica, 69. omen, 70. čizek, 71. alligator, 74. tank, 75. odaram, 76. umivam, 77. Liza, 81. frizer, 83. elan, 84. drobci, 87. tra, 88. slička, 90. grmeč, 91. spa, 94. Kras, 95. otok, 97. dime, 98. slog, 101. ufa, 102. ina, 104. cik, 105. epa, 108. RL, 110. or, 112. ls, 114. li.

Voščilo pod 1., 72., 20. in 79. navpično: Srečno in uspehov polno Novo leto.

ZGODOVINSKI IN DRUGI VARTIKELI Z GORENJSKE

Muha ne da kruha! Tako so modrovali naši očanci, ki so gojili čebele. Seveda, dokler so jih gojili v panjčih, pletenih iz slame in vrbovine, muha res ni dala veliko medu. Še za dom ga je bilo malo.

Prvi, ki je spoznal donosnost čebel ob pravilnem ravnanju z njimi, je bil Anton Janša, roj. 20. 5. 1734 na Breznici na Gorenjskem (umrl 13. 9. 1773 na Dunaju). Ze v svoji mladosti se je doma poleg s slikarstvom bavil predvsem s čebelarstvom. Po lastni izjavi je že tedaj imel 100 panjev. Leta 1766 je odšel na Dunaj, kjer se je s svojim najmlajšim bratom Lovrom vpisal na slikarsko akademijo (leto kasneje se je vpisal tudi drugi brat Valentin). Dočim je Lovro postal znamenit pokrajinski slikar in celo profesor na akademiji, kjer je kot pomočnik učitelju za zgodovinsko risanje deloval tudi brat Valentin, pa se je Anton posvetil čebelarstvu. Leta 1769 je kot čebelar vstopil v službo pri Gospodarskem društvu (Oekonomie-Gesellschaft) in je leta 1770 postal po izvrstno opravljenih izpitih čebelarški učitelj. Po njegovi zaslugi so se nato po raznih deželah ustanovile čebelarške šole, v katerih so učili čebelarjenje po njegovih načelih.

Janša je prvi učil, da se čebele ne smejo moriti, učil je voziti čebele na pašo, ovrgel

nauk, da so troši vodonosci, spoznal, da oplodijo matice v zraku itd. Napisal je dva spisa o gojitvi in ravnanju s čebelami. Leta 1771 je izdal Razpravo o čebelnih rojih. To knjigo je že pet let pozneje prevedel v slovenščino in dodal svoje izkušnje Peter Pavel Glavar. Janša je spisal tudi natančen nauk o čebelarjenju, ki pa je izšel šele po njegovi smrti in bil parkrat preveden v slovenščino. Po zaslugi Blaža Kumerdeja (roj. 27. 2. 1738 v Zagorici pri Bledu, umrl 10. 2. 1805 v Ljubljani) je Janez Golnik prevedel to Janšovo knjigo v slovenščino. Bila je to prva popolna knjiga o čebelarstvu v slovenskem jeziku in je izšla leta 1792 v Celju. Pozneje je bila še parkrat prevedena, zadnjič jo je prevedel leta 1922 nadiučitelj in znani čebelar Franc Rojina.

Zasluga Antona Janše je, da se je čebelarstvo na Gorenjskem začelo smotrno razvijati. Po njegovi in zaslugi ostalih naših čebelarjev je čebelarstvo na Gorenjskem in v drugih krajih Slovenije pred prvo svetovno vojno in po njej doseglo tako stopnjo, da nismo izvažali samo medu, ampak tudi čebele, predvsem matice, v druge evropske in prekomorske dežele.

JOSIP JURČIČ ZANKO KERSNIČ ROKOVNJAŠKI PRIREDIL Edo ROBLEK RIŠE Milan BATISTA

17. Ko so se rokovnjači zavedli, da stoji pred njimi njihov poglavar Grog, ki se je tu za Nandeta razglasil, so se mu hiteli opravičevati. Da ga niso spoznali že prej, ko sta pla z Blažem, je bilo krivo to, ker svojega poglavarja sploh niso poznali brez maske. Grog je zapodil oba rokovnjača po njihovih poteh, naročil beraču, naj še nočjo ukrade oskrbnika najboljšega konja, in pridržal Tončka.

18. Ko sta ostala v sobi sama (krčmar je nezavestnega Blaža medtem odvelkel v vežo), je Grog potipal Toneta po denarju. Videč, da ga hoče kobilar opehariti, mu zaluča v obraz, kje in kaj je vse za ukradene konje iztržil. Tonček je prebledel, strah ga je postalo pred možem, ki vse ve, še ono, kar se je godilo, ko ni bile nikogar zraven. Brez besed je segel še enkrat pod pazduho in privlekel na dan ostali denar.

19. Grog mu porine te cekine nazaj in prida še nekaj denarja z mize. Zagrozi mu pa, da bo drugič za tako goljufijo prejel rokovnjaško plačilo. »Mojster Grog, nikoli več!« reče skesano Tonček. Ko mu poglavar še naroči, naj odpelje oskrbnikovega konja, ki ga bo nočjo Tomaž ukradel, Tonček odide, Grog pa pokliče krčmarja Jošta in mu naroči, naj mu prinese papir in črnilo.

20. Drugo jutro so kamniški meščani s strahom ogledovali papir, ki je bil nabit na mestnih vratih. Na njem je bila narisana velika roka in konjska glava, spodaj pa zapisano, da rokovnjaški poglavar penuja še enkrat večjo vsoto za oskrbnikovega konja kot pa oni za rokovnjaške glave. Ko se je oskrbnik Poljak prebudil, se ga obvestili, da je ponoči iz njegovega hleva izginil najboljši konj...